

DZIELNICA KREATYWNA WESOŁA KONCEPCJA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

W 2019 roku za 283 miliony złotych Miasto odkupiło od Szpitala Uniwersyteckiego teren w samym sercu Krakowa. W 2021 roku powstał plan miejscowy dla tego miejsca, a w 2025 przygotowano masterplan, który ma wyznaczać kierunki rozwoju i przekształcać tego obszaru. Zmiany będą znaczące, pojawią się zielone tereny rekreacyjne dla mieszkańców, na Wesołą wróci woda, która historycznie tam była, pojawią się między innymi domy dla dwóch bezdomnych instytucji kultury — Mediateki Biblioteki Kraków i Teatru Groteska wybrane w wyniku konkursu architektonicznego, URBAN FORUM. Ma być zielono, przyjaźnie, wielofunkcyjnie, inkluzywnie. Na czym dokładnie będą polegały przekształcenia, czym jest ten teren dla miasta, jakie ma znaczenie, jak będzie programowany i finansowany?

- 124** **Aleksander Miszalski**
Prezydent Miasta Krakowa
- 126** **Janusz Sepioł**
Główny Architekt Miasta Krakowa
- 128** **Carolina Pietyra**
Dyrektorka Krakowskiego Biura Festiwalowego
- 130** **Katarzyna Olesiak**
Prezeska Zarządu Agencji Rozwoju Miasta Krakowa
- 132** **Michał Niezabitowski**
Dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Krakowa
- 134** **Bartłomiej Kisielewski**
Architekt, partner w pracowni Horizonte Studio

Aleksander Miszalski

prezydent Krakowa. Urodził się 7 sierpnia 1980 roku w Krakowie. Studiował na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie, gdzie uzyskał tytuł magistra stosunków międzynarodowych. Ukończył również socjologię na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz turystykę na Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie. W 2024 roku obronił doktorat na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie w dyscyplinie Nauki o Zarządzaniu i Jakości. Jako osiemnastolatek zapisał się do Stowarzyszenia „Młodzi Demokraci”. W 2010 roku założył wraz z przyjaciółmi stowarzyszenie „Forum dla Polski”, w którym zabiegał o tereny zielone, budowę ścieżek rowerowych oraz organizację Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 w Krakowie. W ramach stowarzyszenia prowadzone były również debaty „Salon dla Młodych”. W tym okresie postanowił również po raz pierwszy wystartować w wyborach. W 2011 roku został wybranym Radnym Dzielnicy I Stare Miasto. Podczas swojej kadencji dał się poznać jako aktywny i zaangażowany w sprawy lokalne. Zajmował się między innymi otwarciem dla mieszkańców ogrodów klasztornych (parku Jalu Kurka), stworzeniem parku przy ul. Karmelickiej oraz utworzeniem placów zabaw na Plantach. Współtworzył również pierwszy dzielnicowy budżet obywatelski w Krakowie. W 2014 roku został Radnym Miasta Krakowa. W 2016 roku został Przewodniczącym Platformy Obywatelskiej w Krakowie, a rok później w całej Małopolsce. W 2019 roku został wybrany Posłem na Sejm RP IX kadencji. 21 kwietnia 2024 roku wygrał II turę wyborów na Prezydenta Miasta Krakowa.

W samym sercu Krakowa dojrzewa projekt wyjątkowy — nie tylko ze względu na lokalizację, ale i na podejście, jakie przyjęliśmy w jego planowaniu. Wesoła, dawna dzielnica szpitalna, staje się dziś przestrzenią, w której spotykają się wartości szczególnie istotne dla współczesnych miast: zrównoważony rozwój, dostępność, otwartość, kreatywność i dbałość o dziedzictwo.

Dla mnie Wesoła to nie tylko ważny fragment Krakowa — to część mojego życia. Tu przez jakiś czas mieszkałem, chodziłem po zakupy, jeździłem na rowerze. Widziałem przez lata, jak zmieniała się ta okolica: jak tętniła życiem, a potem powoli cichła, pustoszała. Właśnie dlatego ten projekt ma dla mnie także osobisty wymiar.

Dziś, jako prezydent miasta, mam szansę wspólnie z zespołem doświadczonych specjalistów nadać Wesołej nową tożsamość. Nie przez wymazanie historii, ale przez twórcze jej wykorzystanie. Masterplan, który powstał, nie jest katalogiem obiektów ani zlepkiem pomysłów na zagospodarowanie przestrzeni. To wizja miejsca otwartego, różnorodnego i żywego — takiego, które znów może stać się ważne dla całego Krakowa.

Prezentowany masterplan to efekt wielomiesięcznej partnerskiej pracy architektów, urbanistów, miejskich instytucji, ekspertów i — co szczególnie ważne — samych krakowian. Pokazuje on, że dobre miasto nie powstaje wyłącznie na deskach kreślarskich. Wymaga dialogu, odwagi i konsekwencji.

Wesoła to miejsce o ogromnym potencjale. W przyszłości — żywa dzielnica kreatywna, która dzięki kulturze, nauce i obecności mieszkańców odzyska swój rytm. Przestrzeń tętniąca wydarzeniami, ale też dająca ciszę, zielen i oddech. Zamiast wielkoskalowych inwestycji — miejskie łączenie funkcji i ludzi. Zamiast komercjalizacji — równowaga między tym, co prywatne a tym, co wspólne.

Chcemy, by Wesoła była nowoczesna, ale zakorzeniona. By łączyła historyczną tkankę z nowymi funkcjami. By była miejscem realnej współpracy pomiędzy instytucjami kultury, uczelniami, przedsiębiorcami, twórcami i organizacjami społecznymi. By oferowała to, czego mieszkańcy coraz częściej szukają: jakości w codzienności.

Wierzę, że projekt dla Wesołej stanie się wzorem planowania z wyobraźnią i odpowiedzialnością. Takiego, które nie zapomina o przeszłości, ale przede wszystkim patrzy w przyszłość. I że będzie impulsem do podobnych działań w innych częściach Krakowa.

Aleksander **MISZAŁSKI** ■

Prezydent Miasta Krakowa

Janusz Sepiół

Architekt i historyk sztuki, Główny Architekt Miasta Krakowa, wcześniej Architekt Miasta Rzeszowa. W latach 1981–1990 projektant w Biurze Rozwoju Krakowa, a następnie Architekt Wojewódzki. Marszałek Małopolski w latach 2002–2006, senator RP VII i VIII kadencji. Projektant wielu nagrodzonych dokumentów urbanistycznych (tym Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego), współautor Audytu Krajobrazowego Małopolski, laureat i juror konkursów. Wyróżniony Medalem Honorowym SARP, Złotą Odznaką Izby Architektów RP oraz Nagrodą im. J. Reguńskiego. Założyciel Galerii Architektury GAGA, autor eseistycznych książek poświęconych architekturze, a także współautor i redaktor kilku wydawnictw zbiorowych. Członek rad programowych wielu muzeów i instytucji kultury.

Długo oczekiwana decyzja o relokacji szpitala uniwersyteckiego z rejonu ulicy Kopernika do Prokocimia i o budowie nowoczesnego kompleksu oznaczała, że Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego wniesie znaczący wkład finansowy w to przedsięwzięcie. Jedynym wyjściem była sprzedaż przez Uniwersytet zbędnych w przyszłości nieruchomości. Znaleźnienie kupca na całość kompleksu było właściwie niemożliwe. Z pomocą przyszedł samorząd Krakowa, który za niemałą sumę nabył 9,5 hektara gruntów wraz z zespołem starych klinik i budynkami towarzyszącymi. Był to gest samorządu na rzecz Uniwersytetu. Tereny te nabyto bez jasnej koncepcji ich zagospodarowania, a tym bardziej rozeznania niezbędnych na ten cel nakładów. Najbardziej atrakcyjną częścią kompleksu wydawały się niezabudowane obszary w południowej jego części. Przez kilka lat próbowano komercjalizować przejęte budynki, przy założeniu, że żadna nieruchomość nie zostanie wystawiona na sprzedaż. Jednocześnie podjęto prace nad miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obejmującym znacznie większy obszar — całość historycznej dzielnicy Wesoła — oraz rozpoczęto szeroko zakrojone konsultacje społeczne. Działania te doprowadziły do dość skomplikowanej sytuacji. Plan, będący wynikiem wielu kompromisów, zakładał model zabudowy blokowej i zawierał zupełnie ahistoryczną koncepcję „rynku galicyjskiego”. Konsultacje z jednej strony wykształciły dość niejasną wizję „dzielnicy kreatywnej”, z drugiej spopularyzowały sformułowanie „dzielnicy dla mieszkańców”. Rodziło to i rodzi sporo nieporozumień. To oczywiste, że „nowa, kreatywna dzielnica Wesoła” jest dla mieszkańców, ale nie jest jedynie dla mieszkańców sąsiednich ulic. Jasne, że to oni będą głównymi beneficjentami nowego zagospodarowania, ale zdecydowanie nie jedynymi i to nie ich potrzeby będą priorytetem. Ten obszar ma służyć całej społeczności Krakowa.

Drugi wątek dyskusji to poziom komercjalizacji obszaru. Pojawiły się głosy, że jeśli Miasto wydało kilkaset milionów złotych, to nie tylko część nakładów powinna się zwrócić, ale już na pewno nie powinien się stać studnią bez dna generującą wciąż nowe wydatki inwestycyjne i utrzymaniowe. To zdumiewająca sytuacja, że w Polsce akceptuje się wielkie wydatki publiczne na wsparcie kopalń czy hut, które przecież powinny generować zyski. Dotuje się na wielką skalę rolników, udziela pomocy finansowej inwestorom (zwłaszcza zagranicznym),

finansuje zakupy inwestycyjne firm, a żąda się generowania zysków od instytucji kultury, które z natury rzeczy wymagają zewnętrznego finansowania. Oczywiście, istnieją pewne obszary przemysłu kulturowego, które dają wysokie przychody, na przykład muzyka typu disco polo, ale to kultura masowa, mająca się do kultury jak demokracja socjalistyczna do demokracji.

Masterplan, jaki opracowaliśmy dla Wesołej, przesądza kilka spraw: przede wszystkim zagadnienia programowe wprowadzając dwie, do tej pory bezdomne (bez własnej siedziby) instytucje kultury — teatr lalkowy i centralę biblioteki miejskiej, wprowadza także nowy budynek o charakterze galerii przeznaczonej na komercyjną działalność, głównie gastronomiczną. Po drugie, wprowadza nową, zdecydowaną zasadę kompozycyjną, czyli oś widokową nakierowaną na kompleks klasztorny, oraz zgodnie z tradycją miejsca stawę — zbiorniki wodne podnoszące atrakcyjność założenia. Wskazuje obiekty do rozbiórki, co pozwala uzyskać nowe wnętrza urbanistyczne i nowe możliwości kompozycyjne. Systematyzuje liczbę i rodzaj przedsięwzięć inwestycyjnych wraz z bilansem ich szacunkowych kosztów.

Przyjmuje także nowe zasady etapowania projektu, wychodząc z założenia, że to realizacja nowych obiektów pozwoli lepiej wykorzystać stare, pokliniczne budynki, czyli dokonać ich lepszej komercjalizacji. Taktyka odwrotna, czyli rozpoczęcie działań od zagospodarowywania budynków od ulicy Kopernika stwarza mniejsze szanse na sukces.

Prace nad masterplanem uwypukliły potrzebę działań w najbliższym otoczeniu, ale już poza terenami stanowiącymi własność Gminy Miejskiej Kraków. Najpilniejsze dotyczą otwarcia i rozwinięcia ogrodu botanicznego, tak aby sięgał do ulicy Śniadeckich. Ten ruch oznacza konieczność likwidacji transportowej rupieciarni na tyłach kliniki położniczej. Problem w tym, że wymaga to współpracy trzech jednostek uniwersyteckich: szpitala klinicznego, Collegium Medicum i ogrodu botanicznego, a proces decyzyjny wewnątrz Uniwersytetu jest skomplikowany i niezbyt jasny dla zewnętrznego obserwatora. Drugi problem to połączenie terenu Wesołej z rejonem ronda Grzegórzeckiego, co wymaga przeprowadzenia drogi pieszo-rowerowej przez tereny Akademii Kultury Fizycznej. Potrzebne są zmiany planistyczne i porozumienie z uczelnią. Stawką tego

główna oś widokowa od strony południowej (ulicy Grzegórzeckiej) z widokiem na zabudowę historyczną przy ulicy Kopernika; w skarpie planowana jest nowa Apteka Designu

porozumienia byłoby wprowadzenie w tym rejonie budownictwa mieszkaniowego. Z punktu widzenia funkcjonowania obszaru zwiększenie liczby mieszkańców w bezpośrednim sąsiedztwie byłoby pożądanym czynnikiem.

Reasumując: opracowanie masterplanu dało znacznie jaśniejszy obraz przyszłości tego obszaru, wskazało kierunki funkcjonalne i przestrzenne jego zagospodarowania, zbilansowało pakiet inwestycyjny oraz wskazało kierunki zmian w bezpośrednim otoczeniu, zmian wymagających ustanowienia partnerstw z uczelniami. Co najistotniejsze, wskazało konieczność pilnej nowelizacji miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, którego ustalenia stanowią dziś w wielu aspektach barierę działań realizacyjnych. Zmiany te będą musiały mieć charakter radykalny.

Janusz **SEPIOŁ** ■

Główny Architekt Miasta Krakowa

foto: Patryk Czornij

Carolina Pietyra

dyrektorka Krakowskiego Biura Festiwalowego od ponad dwudziestu lat realizującego flagowe krakowskie festiwale, takie jak Festiwal Muzyki Filmowej, Sacrum Profanum, Misteria Paschalia, Festiwal Conrada czy Festiwal Miłosa. KBF jest również realizatorem emblematycznych imprez miejskich, w tym Wianków w Krakowie, koordynatorem programów Kraków Miasto Literatury UNESCO, Kraków Film Commission oraz wydawcą mediów kultury, „Karnetu” oraz „Czasu Literatury”. Od 2023 roku instytucja koordynuje także ofertę społeczno-kulturalną dzielnicy kreatywnej Wesoła w Krakowie. To tam Carolina modeluje i prowadzi proces partycypacyjny towarzyszący rewitalizacji przestrzeni.

Carolina jest z zawodu strategiem i service designerem. Specjalistką w zakresie co-designu, zarządzania zmianą, projektowania innowacji, budowania kultury organizacji, projektowania doświadczeń użytkowników i stosowania narzędzi marketingu cyfrowego. Współpracowała i wspierała rozwój wielu instytucji oraz firm, takich jak Credit Agricole, Danone, Michelin, Capgemini, Tatrzański Park Narodowy, Narodowy Bank Polski, Urząd Miasta Krakowa czy Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego. Bliskie są jej metodologie projektowania zorientowanego na ludzi, w szczególności w wymiarze badań etnograficznych, co-kreacji i prototypowania.

Członkini rady programowej Open Eyes Art Festival, rady Stowarzyszenia Organizacji Turystycznej Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa, wykładowczyni Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie, prowadzi podcast KBF bliżej — o kulturze z krakowskiego punktu widzenia

Masterplan Wesołej — przestrzeń wytchnienia i eksperymentu w sercu Krakowa

co zrobiliśmy wyjątkowego:

Wesoła to unikatowy obszar zaledwie 10 minut pieszo od Rynku Głównego, z dziedzictwem powiązanym z rozwojem medycyny, rzemiosłem, ogrodami i flaneryzmem. Od 2023 roku miasto Kraków wraz z Agencją Rozwoju Miasta i Krakowskim Biurem Festiwalowym prowadzi jego rewitalizację, tworząc dzielnicę kulturalno-kreatywną oraz miejskie laboratorium innowacji. Proces toczy się we współpracy z mieszkańcami, ekspertami, instytucjami i NGO — w duchu tak zwanej poczwórnej helisy. W Aptece Designu, otwartej w sercu Wesołej we wrześniu 2023 roku, odbyło się niemal trzydzieści warsztatów z udziałem około czterystu osób. Ich rezultatem są rekomendacje dotyczące funkcji, programów i kierunków rozwoju Wesołej oparte na realnych potrzebach i wizjach krakowian. Efekty tych prac stanowiły istotne wytyczne dla masterplanu.

To właśnie od 2023 roku wiedza zgromadzona w poprzednich latach — zarówno poprzez prace koncepcyjne ekspertów, jak i konsultacje społeczne — zaczęła realnie ożywać w ramach wyjątkowego w skali międzynarodowej modelu pracy z zakresu **placemakingu**. Dzięki temu masterplan dla Wesołej zawiera dziś **spójną wizję urbanistyczną** opracowaną przez zespół ekspertów, a przy tym różnorodność funkcji, które już teraz umożliwiają pracę w interdyscyplinarnych zespołach nad przyszłością miasta. Praca ta odbywa się w **kontekście inspirowanym zarówno dziedzictwem tego miejsca, jak**

i możliwymi scenariuszami przyszłości dla Krakowa (*foresight*). Wykorzystanie kultury jako pretekstu dla interakcji, budowania wspólnoty i tożsamości miejsca daje również możliwość twórczego eksplorowania tychże możliwych scenariuszy, angażując w to nie tylko ekspertów dziedzinowych, ale i mieszkańców, przedsiębiorców, naukowców oraz branżę kreatywne.

co wiemy w związku z tym:

Wesoła ma być **przestrzenią wytchnienia** — zieloną, cichą, sprzyjającą odpoczynkowi, refleksji i relacjom społecznym. Jest odpowiedzią na tempo i stres współczesnego miasta. To miejsce dla wszystkich: młodych, starszych, osób szukających kontaktu, uważności, oddechu.

Jednocześnie Wesoła to **przestrzeń innowacji i eksperymentów miejskich** — testowania nowych modeli mieszkalnictwa (jak artystyczny *coliving*), działań społecznych, zarządzania zielenią i bioróżnorodnością (Las Zmysłów, Ogród Wyciszenia), rozwiązań w zakresie bezpieczeństwa i adaptacji do zmian klimatu.

Ważnym aspektem jest też **otwartość i dostępność** — przywracanie dawnych przejść, priorytet dla ruchu pieszego i rowerowego, zmniejszenie roli aut. Wesoła ma być wielofunkcyjna, inkluzywna i naturalnie połączona. Ta otwartość i dostępność dotyczy również użytkowników przestrzeni: Wesoła to ostatni kawałek miasta w jego ścisłym centrum, który może zostać „oddany mieszkańcom” — założyliśmy w masterplanie, że każdy mieszkaniec Krakowa będzie mógł wybrać w tej przestrzeni swój sposób uczestniczenia w niej, czy to w ramach różnych typów przestrzeni wspólnych, czy to korzystając z oferty lub możliwości wewnątrz budynków.

Masterplan uwzględnia potrzebę budowy **tożsamości miejsca** — poprzez spójną identyfikację wizualną, sztukę w przestrzeni i komunikację historii miejsca związanego z medycyną.

Wesoła to proces — wspólne projektowanie dzielnicy przyszłości

czego nie wiemy:

Wielu rzeczy jeszcze nie wiemy. To dobrze. Korzystając podczas prac partycypacyjnych z ekspertyzy między innymi

Charlesa Landry’ego, specjalisty w zakresie tworzenia innowacyjnych miast i autora koncepcji „Creative City”, oraz Basile’a Michela, badacza i projektanta procesów partycypacyjnych, autora książki o dzielnicach kreatywnych oraz badacza modeli rozwoju takich dzielnic na świecie, dowiedzieliśmy się, że **rewitalizacja dzielnic o ambicjach kreatywnych i innowacyjnych musi zakładać otwartość na dodefiniowywanie się w czasie**. Oznacza to, że koncepcja na tę przestrzeń nie może być zamknięta i w 100 procentach zdefiniowana. Dlatego w dokumencie masterplanu, poza sztywno zakotwiczonymi funkcjami związanymi z zinstytucjonalizowaną działalnością kulturalną, wszystkie pozostałe przestrzenie dają możliwość dookreśleń. To pewne, że potrzebna jest różnorodność funkcji wspierających realizację procesów innowacyjnych dla miasta, jednak przy zachowaniu priorytetu rewitalizacji, a nie gentryfikacji, oraz woli testowania w tym laboratorium miejskim innowacyjnych modeli bycia razem, spędzania wolnego czasu, pracy indywidualnej czy współpracy. **Do tego potrzebna jest nieustannie aktualizowana myśl strategiczna, w której zawarte są ambicje i wyzwania miasta, nie zaś tylko wizja urbanistyczna. Choć wizja urbanistyczna stanowi niezbędny fundament dla rozwoju przestrzeni miejskiej, nie jest wystarczająca, by skutecznie prowadzić złożony proces transformacji miasta.**

Dopiero strategia rozwoju — zawierająca jasno określone ambicje, cele, wyzwania oraz mechanizmy wdrażania — pozwala na przełożenie idei przestrzennych na realne zmiany społeczne, gospodarcze i środowiskowe. Taka strategia integruje różne polityki miejskie: od mobilności, przez kulturę i mieszkalnictwo, po zdrowie publiczne, bioróżnorodność czy odporność na zmiany klimatu. Uwzględnia też lokalne zasoby, ograniczenia i procesy społeczne. W kontekście rozwoju takich miejsc jak Wesoła oznacza to konieczność myślenia o fizycznym zagospodarowaniu terenu i równocześnie o roli, jaką przestrzeń ta ma pełnić w systemie miejskim: jakie funkcje społeczne i kulturowe ma wspierać, jak odpowiadać

na kryzysy przyszłości, jak wzmacniać relacje i dobrostan mieszkańców. Dopiero wtedy możliwa jest **transformacja nie tylko przestrzeni, ale i miejskiej codzienności**.

Oprócz prac analitycznej i strategicznej prowadzonych wspólnie z Katarzyną Olesiak, Prezeską Agencji Rozwoju Miasta Krakowa, będziemy więc kontynuować taki *placemaking*, który pozwoli nam między innymi dodefiniować we współpracy z projektantami rezydentami przyszły kształt budynku Apteki Designu czy zaanimować skuteczną integrację w tkankę Wesołej świeżo powstających funkcji FabLabu realizowanego przez Fundację Inteligentna Małopolska oraz Wesoła Immersive z funkcją gastronomiczną i wystawienniczą.

co mnie zaskoczyło podczas pracy nad masterplanem

Interdyscyplinarny zespół, który umożliwił stworzenie masterplanu dotyczącego przestrzeni, infrastruktury i architektury, uwzględniającego także warstwę społeczną, kulturową i ekonomiczną. Co więcej, po dłuższych dyskusjach udało się wydobyć z kreślonych planów również element umożliwiający rozpatrywanie Wesołej jako przestrzeni twórczej, laboratorium innowacji i przestrzeni dostępnej dla wszystkich, czyli dostrześliśmy i zaprojektowaliśmy **interakcje pomiędzy poszczególnymi strefami i budynkami, zakładając, że tkankę społeczną wytworzymy, jeżeli funkcje realizowane w budynkach będą mogły wylewać się z obrysu budynku na przestrzeń wspólną**.

Praca nad masterplanem w tak wybitnym zespole była również ogromnym zaszczytem i pasjonującą przygodą.

Carolina **PIETYRA** ■

Dyrektorka Krakowskiego Biura Festiwalowego

Wesoła z planem na przyszłość – kreatywna i zielona

Wieloletowy proces z udziałem mieszkańców i ekspertów, prowadzony przez interdyscyplinarny zespół powołany przez Prezydenta Miasta Krakowa, zakończył się opracowaniem masterplanu dla obszaru Wesołej — terenów należących dawniej do Szpitala Uniwersyteckiego. Dokument ten wyznacza kierunki przekształceń przestrzennych, funkcjonalnych i krajobrazowych, które mają zmienić ten ponad dziewięćhektarowy obszar w zieloną, otwartą, wielofunkcyjną i przyjazną mieszkańcom dzielnicę kreatywną.

Pracami kierował Główny Architekt Miasta Janusz Sepioł, a architektem wiodącym i koordynatorem projektu był Bartłomiej Kisielewski. W skład zespołu weszli przedstawiciele Agencji Rozwoju Miasta Krakowa, Wydziału Planowania Przestrzennego, Zarządu Zieleni Miejskiej, Krakowskiego Biura Festiwalowego oraz Zarządu Transportu Publicznego. Do współpracy zapraszano również ekspertów z innych jednostek miejskich i regionalnych oraz instytucje i organizacje działające na tym terenie.

Masterplan powstał na podstawie wyników konsultacji społecznych prowadzonych w latach 2020–2021 oraz procesu partycypacyjnego koordynowanego przez Krakowskie Biuro Festiwalowe w latach 2023–2024. Warsztaty i debaty z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, ekspertami oraz instytucjami obecnymi na Wesołej pozwoliły wypracować wspólną wizję — dzielnicy otwartej, inkluzyjnej, odpowiadającej na potrzeby współczesnego miasta, a jednocześnie szanującej bogate dziedzictwo tego miejsca. Projekt masterplanu był szeroko opiniowany, między innymi przez Komisję Planowania Przestrzennego RMK, Komisję Kultury i Ochrony Zabytków Rady Miasta Krakowa, Radę Dzielnicy II, MKUA, SKOZK i WUOZ. Inspiracje i dobre praktyki omawiano również podczas warsztatów Organizacji Miast Światowego Dziedzictwa (OWHC) i Kongresu Cities Forum.

Jednym z kluczowych założeń dokumentu jest potraktowanie zieleni i wody jako podstawowych elementów kompozycji przestrzeni. Centralnym punktem dzielnicy zostanie otwarta

foto: Piotr Wojnarowski

Katarzyna Olesiak

Menedżerka kultury i finansów, absolwentka studiów MBA na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie, Politechniki Rzeszowskiej na Wydziale Marketingu i Zarządzania oraz studiów podyplomowych z przygotowania i zarządzania projektami UE. Posiada Certyfikat Project Management Associate (IPMA level D) z zakresu zarządzania projektami. Jest także absolwentką Szkoły Liderów Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.

W sektorze kultury działa od ponad dwóch dekad. Współpracowała z instytucjami wszystkich szczebli, administracją samorządową i krajową, organizacjami i stowarzyszeniami twórczymi, szeroko rozumianym sektorem kultury i kreatywnym. Doświadczenie zawodowe zdobywała w różnych obszarach kultury, kierowała samorządowymi instytucjami i wydziałami kultury Rzeszowa i Krakowa. W 2013 roku została wyłoniona w konkursie na zastępcę dyrektora Wydziału, a od 2016 roku została dyrektorką Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa. Kierowała strategicznymi politykami miasta w obszarze kultury. Pod jej kierunkiem został opracowany i jest realizowany Program Rozwoju Kultury do roku 2030 (spójny ze Strategią Rozwoju Krakowa) i wynikające z niego działania zawierające badania i diagnozy poszczególnych dziedzin kultury (między innymi literatury, filmu, sztuk wizualnych, teatru, dziedzictwa). Od kwietnia 2024 roku pełni funkcję Prezeski Zarządu spółki komunalnej Agencji Rozwoju Miasta Krakowa, która realizuje strategiczne zadania miejskie, w tym zagospodarowanie i rewitalizację obszaru „Kraków – Wesoła”, budowę Centrum Muzyki w Krakowie oraz zarządzanie Centrum Kongresowym ICE Kraków.

łąka — miejsce wydarzeń, wypoczynku i rekreacji — uzupełniona o obszary zadrzewione, ogrody roślin medycznych, herbarium, strefę wyciszenia, pętlę biegową oraz trzy place zabaw. W centralnej części dzielnicy znajdzie się zbiornik wodny pełniący funkcje retencyjne, ekologiczne i krajobrazowe, który jednocześnie nawiązuje do historii tego miejsca, w przeszłości bowiem istniały tu stawy i ciek wodny.

Wesoła zostanie otwarta na cztery strony świata — nowe wejścia od ulic: Grzegorzeckiej, Kopernika, Śniadeckich i św. Łazarza połączą ją z otoczeniem, między innymi z ogrodem botanicznym, uczelniami, Dworcem Głównym i Starym Miastem. Planuje się, że przez środek dzielnicy zostanie poprowadzony pieszo-rowerowy ciąg komunikacyjny umożliwiający połączenie centrum miasta z al. Powstania Warszawskiego — układ komunikacyjny zaplanowano zgodnie z zasadami zrównoważonej mobilności, z priorytetem dla ruchu pieszego i rowerowego oraz integracją z transportem publicznym.

Wśród planowanych inwestycji znalazły się Mediateka — nowa siedziba

Biblioteki Kraków i Muzeum Komiksu, Centrum Praktyk Teatralnych (Groteska), Urban Forum — miejsce debat i działań architektoniczno-miejskich, nowa Apteka Designu, pawilon (oranżeria) wzdłuż łąki, a także modernizacja i adaptacja zabytkowych budynków oraz rozbudowa infrastruktury technicznej.

Realizacja Masterplanu potrwa około dziesięć lat, a koszt przedsięwzięcia szacowany jest na 1,2 miliarda złotych. Finansowanie będzie pochodziło z budżetu miasta, funduszy unijnych, środków krajowych oraz partnerstw publiczno-prywatnych. Pierwsze inwestycje — w tym Urban Forum, Mediateka i nowe przestrzenie zielone — są już na etapie przygotowań. Wybrane kluczowe projekty będą poprzedzone konkursami architektonicznymi. Za wdrożenie zapisów masterplanu odpowiada Agencja Rozwoju Miasta Krakowa, która zarządza terenem, przy wsparciu Miasta Krakowa.

Decyzja o zakupie przez Gminę Miejską Kraków terenów poszpitalnych na Wesołej stała się początkiem istotnej przemiany w tej części Krakowa. Zamknięty przez lata kwartał

nowoplanowana przestrzeń publiczna
w rejonie Mediateki i teatru Grotesk;
fragment osi komunikacyjnej wschód–zachód
przebiegającej przez podcień Mediateki

w centrum miasta stopniowo otwiera się na nowe funkcje, wydarzenia oraz mieszkańców Krakowa i turystów. Masterplan porządkuje ten proces i wyznacza kierunki dalszej transformacji obszaru w zieloną dzielnicę kreatywną, w której przestrzenie kultury i edukacji łączą się z przyrodą, wodą, rekreacją i codzienną mobilnością.

Katarzyna **OLESIAK** ■

Prezesa Zarządu
Agencji Rozwoju Miasta Krakowa

foto: © archiwum Muzeum Krakowa

Michał Niezabitowski

Historyk, muzealnik, dyrektor Muzeum Krakowa. Urodzony w 1962 roku w Krakowie. Absolwent Instytutu Historii UJ (1985) oraz podyplomowych studiów muzeologicznych UJ (2000), obecnie wykładowca na Uniwersytecie im. Komisji Edukacji Narodowej w dziedzinach historii regionalnej, muzeologii i zarządzania instytucjami kultury. Od 1985 roku związany zawodowo z Muzeum Historycznym m. Krakowa (dziś Muzeum Krakowa), jego dyrektor od 2004 roku. Od 2012 roku prezes Stowarzyszenia Muzealników Polskich, od 2024 roku przewodniczący Rady ds. Muzeów i Miejsc Pamięci Narodowej. Od 1994 roku członek Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, członek rad naukowych przy muzeach w całej Polsce oraz zarządu podkomitetu CAMOC, działającego w ramach prestiżowej organizacji ICOM. Autor i współautor wielu publikacji, wystaw i katalogów muzealnych. W uznaniu dla jego wkładu w rozwój muzealnictwa, odznaczony między innymi Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Wolności i Solidarności oraz srebrnym medalem Zasłużony Kulturze Gloria Artis.

Masterplan dla Wesołej oglądałem z zainteresowaniem jako mieszkaniec miasta. Czy się spodobał? Owszem, nawet bardzo, przy czym niewiele do tego mogę dodać, bo wrażenia estetyczne są indywidualne i subiektywne. Jako historyk miasta mam jednak legitymację do wybitcia się na próbę oceny obiektywnej w odniesieniu do dziedzictwa miejsca.

Zacząć chcę od nauki, którą wyciągnąłem od mojego mistrza, Jacka Purchli, który jako pierwszy przeniósł na polski grunt myślenie o przeszłości zarówno historią, jak i dziedzictwem. Wedle Jacka Purchli zatem historia jest nauką, która obiektywizuje ogląd przeszłości, ale do niej należy. Dziedzictwo zaś nie jest nauką, jest umiejętnością i filozofią mądrego zarządzania zasobami, które dzisiaj są w naszych rękach, ale pochodzą z przeszłości. Jeżeli zatem mówimy o Wesołej, to główne pytanie, jakie pojawiło się w mojej głowie, gdy władze miasta nabyły ten teren od Uniwersytetu Jagiellońskiego, brzmiało: jak mądrze, szanując przeszłość tego miejsca, znaleźć rozwiązanie funkcjonalno-przestrzenne, które wpisze się w fenomen Krakowa, a zarazem odpowie na wyzwania i potrzeby współczesności?

Obszar, który dzisiaj nazywamy Wesołą, ma tkankę historyczną sięgającą korzeni Krakowa i pełnił ważne funkcje, bez których miasto nie osiągnęłoby tak spektakularnego sukcesu cywilizacyjno-rozwojowego. Sama nazwa „Wesoła” pochodzi dopiero z XVII wieku. W średniowieczu znajdowało się tu przedmieście za bramą mikołajską — *suburbium ante portam Sancti Nicolai*. Dwie okoliczności były fundamentem znaczenia tego miejsca. Po pierwsze droga tak zwana ruska (czyli prowadząca na Ruś, do Kijowa) oraz płynąca równolegle do niej rzeka Prądnik. Nieprzypadkowo przy drodze ruskiej znalazł się romański kościół pod wezwaniem bliskiego liturgii wschodniej św. Mikołaja. Było to miejsce gdzie ruscy kupcy, wspomniani już w 965 roku w relacji z podróży Ibrahima ibn Jakuba, mieli swój ośrodek kultu, a także zapewne jakieś zaplecze społeczno-gospodarcze. Śladem tej drogi na odcinku od Plant do ronda Mogińskiego jest ulica Mikołaja Kopernika, a jej przebieg jest zatem elementem niematerialnego dziedzictwa Krakowa. Ślad koryta rzeki Prądnik (rażące jest dla mnie używanie nazwy Białucha) jest ukryty, ale wciąż widoczny. Spadek terenu za budynkami klinik to nic innego jak szkarpa koryta rzeki, która w życiu gospodarczym Krakowa odegrała fundamentalną rolę. Płynęła ona równolegle po południowej stronie drogi

ruskiej, zakręcając w okolicy ulicy Blich i wpadając do Wisły, której ówczesny bieg wyznaczają dzisiejsze ulice Grzegórzecka i Daszyńskiego. Przy rzece o wartkim prądzie rozwinęły się blichy (bielenie płótna), rzeźnie i ogrody. W 1639 roku Katarzyna Zamoyska założyła tu jurydykę, czyli odrębną od miasta, ale niebędącą także wsią, jednostkę administracyjną. Poczta Krakowska podaje, że nazwę dla tej jurydyki Zamoyska wybrała bez jakiegś czytelnej dzisiaj przyczyny i należy z tym się zgodzić, ciesząc się jednak, że do tego miejsca przyłgnęła nazwa budząca tak wiele miłych skojarzeń. W kolejnych latach teren uległ podziałowi na kilka jurydyk, pojawiły się też nowe nazwy zamienne (Radziwiłłowskie). W XIX i XX wieku wzdłuż ulicy Kopernika pojawiły się eklektyczne i modernistyczne budowle kliniczne, które nadały miejscu specyficzny charakter i znaczenie.

Kilka powyższych informacji, podanych w wielkim uproszczeniu, dla oceny masterplanu ma znaczenie kluczowe. Po pierwsze cieszy szacunek dla dziewiętnastowiecznego dziedzictwa architektury klinicznej, architektury, dodajmy, jeżeli nie wybitnej, to na pewno dobrej i charakterystycznej. Docenić trzeba trafne dobranie nowych funkcji dla tych budynków, co przy okazji rozwiąże deficyt lokalizacyjny dla kilku ważnych

instytucji kultury Krakowa (jak Biblioteka Kraków, Krakowskie Biuro Festiwalowe). Instytucje te — uwaga dotyczy wszystkich instytucji kultury w Polsce — powinny „odpocząć” od nowych inwestycji kubaturowych, przeskalowanych, a w konsekwencji drogich w utrzymaniu. Kliniczne budynki przy Kopernika mają znakomitą skalę dla tej funkcji. Brawo! Bardzo mnie cieszy uczynienie rzeczno-go charakteru tego terenu, co szczególnie wyraża się w tarasie Apteki Designu, powtarzającym skarpe zasłużonej dla Krakowa rzeki Prądnik, odepchniętej od miasta w latach 1655–1657 przez okupanta szwedzkiego. Ten szacunek dla terenu otwiera i umiejętnie monumentalizuje zieloną łakę idącą w stronę ulicy Grzegórzeckiej. Tu także zaproponowane rozwiązanie spotyka się z moim uznaniem z powodu zaprojektowania kompleksu wodnego, który nie tylko „robi” przestrzeń, ale także jest świetną „grą w dziedzictwo miejsca”. Okiem urbanologa, którym się czuję, mam pokusę, by pociągnąć jeszcze nitkę wodną tuż za Urban Forum i Inkubatorem Kultury. Nowe kubatury przeznaczone dla Mediateki i Ośrodka Praktyk Teatralnych, zgrabnie „usiadły” w planowanej przestrzeni. Otwierają widok na kościół św. Łazarza i jego charakterystyczne wieże. Trzeba przyznać, że powstał w ten sposób ładny obrazek,

widok z mostku na wodę i klasztor;
po lewej widoczny pawilon
z gastronomią w parterze

emblematicznie pokazujący fenomen miasta, o którym wspomniany już Jacek Purchla napisał, że tu przeszłość ma przyszłość. Widok z tarasu Apteki Designu na nowe planowane kubatury pokazuje godną pochwały wstrzemięźliwość projektanta, który uszanował widok w stronę ulicy Grzegórzeckiej. Wypada tylko życzyć władzom miasta dobrego konkursu na realizację tych budynków. Podsumowując, masterplan dla Wesołej do duża w skali, dyskretna w formie i szanująca dziedzictwo interwencja urbanistyczna w sercu milionowego historycznego miasta. W wielu przypadkach, które oglądałem, takie wyzwanie nie zakończyło się sukcesem. Tu sukces, w moim przekonaniu, jest na wyciągnięcie ręki.

Michał **NIEZABITOWSKI** ■

Dyrektor Muzeum Historycznego
Miasta Krakowa

foto: Lubomir Nikolov

Bartłomiej Kisielewski

Architekt z ponad dwudziestoletnim doświadczeniem zawodowym. Od lat zainteresowany przestrzenią miasta. W latach 1996–1997 i 2002–2009 pracował w Berlinie. Od 2009 roku współprowadzi biuro architektoniczne Horizonte Studio w Krakowie, które specjalizuje się w projektowaniu zaawansowanych technologicznie budynków biurowych, mieszkaniowych, użyteczności publicznej i nowoczesnej przestrzeni miejskiej, koncentrując się między innymi na zagadnieniach budownictwa zielonego. Od 2021 roku prowadzi zajęcia na Wydziale Architektury i Sztuk Pięknych KAAFM. W grudniu 2024 roku został zaproszony do zespołu powołanego przez ARMK i Gminę Kraków do stworzenia masterplanu dla Wesołej jako jego koordynator i architekt wiodący.

O procesie i założeniach masterplanu dla krakowskiej Wesołej

Jesienią 2024 roku Miasto Kraków podjęło decyzję o przystąpieniu do sporządzania masterplanu dla obszernego, 9,5-hektarowego terenu w ścisłym centrum miasta. Terenu wyjątkowego nie tylko ze względu na swoje położenie i historyczne dziedzictwo, lecz także potencjał. Na obszarze Wesołej od końca XVIII wieku było serce krakowskiej medycyny — to tu znajdowały się obiekty szpitalne, w których leczyli się mieszkańcy miasta. Tak było aż do ostatnich lat, kiedy to kliniki uniwersyteckie przeniosły się do nowo zrealizowanego kompleksu poza centrum, a Gmina Kraków nabyła teren wraz z kilkunastoma budynkami, nie mając jeszcze skryształizowanego pomysłu na ich nowe przeznaczenie. Od momentu zakupu w 2019 roku, na różnych forach toczyły się dyskusje, w jaki sposób obszar powinien zostać zagospodarowany, choć ideowe rozważania dotyczące przekształceń Wesołej sięgają przynajmniej 2010 roku, kiedy wiadomo było, że szpital uniwersytecki zmieni siedzibę. Dyskusje o Wesołej mają więc swoją historię. Jednym z głównych wniosków, jakie ówczesne władze miasta usłyszały podczas konsultacji społecznych po zakupie terenu, zapewne ku swojemu zaskoczeniu, był taki, że nie należy działać pochopnie i się spieszyć. Pomysłów na Wesołą było wiele: od pełnej jej komercjalizacji, po całkowite obsadzenie obszaru zielenią parkową. Czas, który daliśmy sobie w Krakowie na rozmowy o Wesołej, nie był czasem straconym.

Widzę to, przyglądając się na przykład ewolucji własnych poglądów i wyobrażeń o tym obszarze, co zapewne było także doświadczeniem wielu innych osób. Część analiz wykonanych w 2010 roku w ramach ideowego konkursu zupełnie się zdezaktualizowała, inne niezmiennie są na agendzie. Pamiętam pomysły płynące z debat o przekształceniu sąsiedztwa, które toczyliśmy w ramach dyskusji o nowych wiaduktach kolejowych na Grzegórkach, konsultacji społecznych Superścieżki z 2015 roku czy z prowadzenia jednej z grup warsztatowych o przekształceniach

Wesołej podczas krakowskiego Biennale Architektury w 2021 roku. Te indywidualne doświadczenia, w ramach pracy nad masterplanem konfrontowały się lub łączyły z wyobrażeniami innych członków zespołu powołanego przez prezydenta miasta, aby stworzyć wizję nowej dzielnicy.

Masterplan w tym kontekście był zatem usystematyzowaniem wyobrażeń i syntezą wiedzy, nie zaś wymyślaniem całości od nowa. Siłą zespołu zadaniowego ds. masterplanu była jego wielodyscyplinarność oraz połączenie kreatywnej wizji dotyczącej zaprojektowania przestrzeni urbanistycznej z miękkim, wrażliwym społecznie pierwiastkiem wynikającym z doświadczeń procesu partycypacyjnego prowadzonego w ostatnich latach.

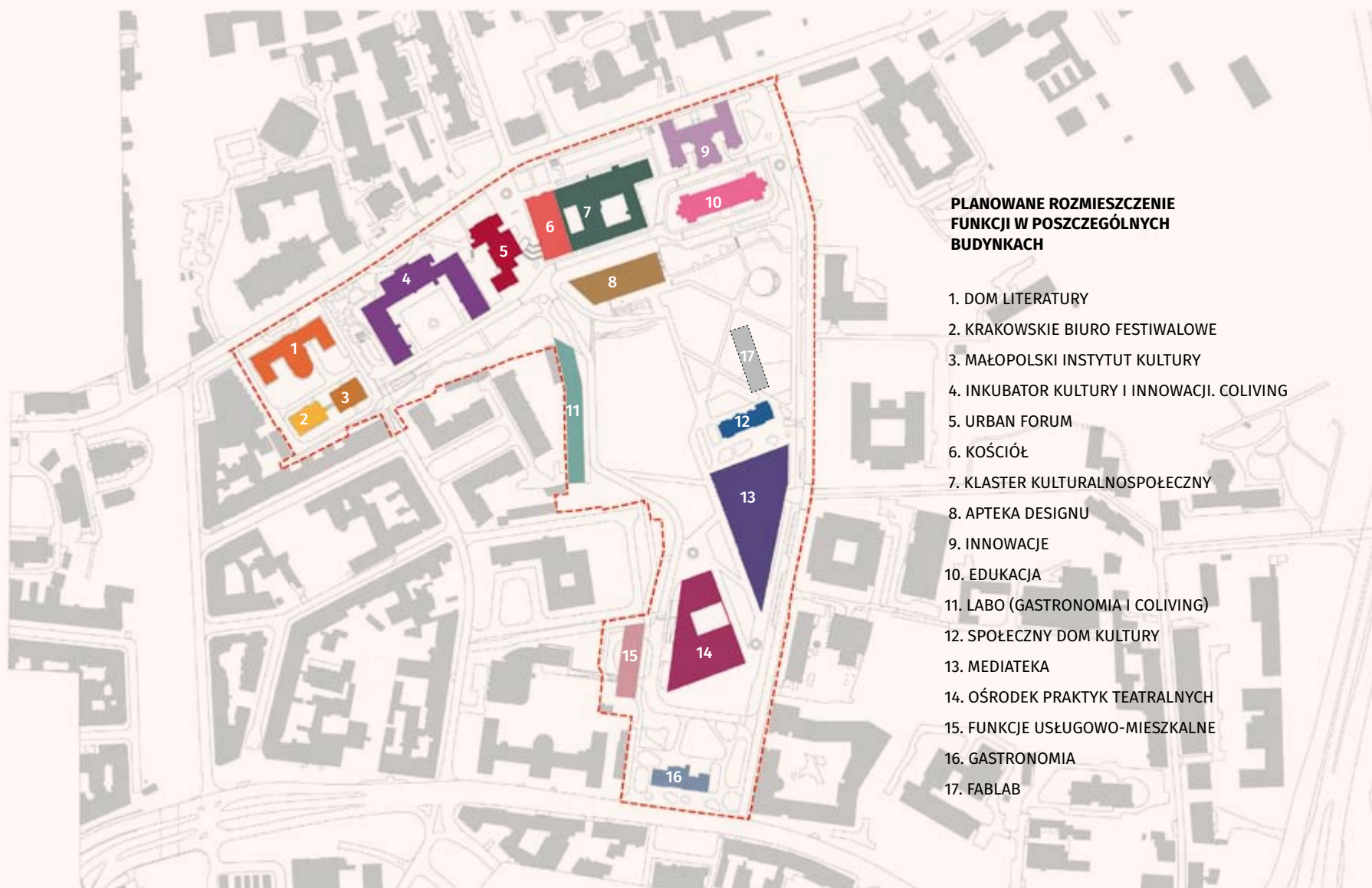
W pierwszej kolejności musieliśmy odpowiedzieć na pytania: jakiej Wesołej chcą krakowianie, dla kogo tworzymy nową dzielnicę i kto ma być jej

użytkownikiem, kto w tym kontekście jest „mieszkańcem”, oraz jak nie gubiąc pamięci historycznej i tożsamości miejsca, rozwinąć te wartości w twórczy sposób, patrząc jednak w przyszłość, a nie wstecz. Pierwsza część opisu koncepcji podnosi zatem takie zagadnienia jak: po co nam Wesoła, dlaczego to robimy i co to zmieni, jak nowa dzielnica może wpłynąć na sąsiedztwo i Kraków. Jako hasło przewodnie, dla zdefiniowania, czym będzie ten teren, wypracowano nazwę „Zielona dzielnica kreatywna Wesoła”. Jest ona opisem głównych założeń projektu. Siłą nowej dzielnicy kreatywnej ma być różnorodność funkcji i ich przenikanie się — program funkcjonalny przypisany do budynków ma współgrać z ofertą terenów zewnętrznych. Zieleń i tereny otwarte, które według masterplanu będą stanowić znaczną część obszaru, mają za zadanie przyciągnąć mieszkańców i zaoferować im atrakcyjne możliwości spędzania czasu. Słowo

Wesoła — obszar objęty opracowaniem masterplanu

„wytchnienie” stało się opisem jednej z kluczowych potrzeb, które mogłyby tu być zaspokojone. Jednocześnie podczas dyskusji zwracaliśmy uwagę, że podobnie jak w analogicznych przypadkach, jedynie wielofunkcyjność i interakcje pomiędzy różnymi użytkownikami mogą zagwarantować sukces przekształceń terenu. W tym kontekście jestem zdania, że 9,5-hektarowy teren nie powinien być zagospodarowany jedynie przez instytucje publiczne (współpraca Miasta na przykład z uczelniami i jakościowymi prywatnymi firmami powinna być mile widziana) oraz, że na Wesołej potrzebni są nowi mieszkańcy, aby zapewnić jej życie również po godzinach pracy instytucji czy firm.

Przygotowany masterplan ma być drogowskazem na najbliższe lata. Jest

**PLANOWANE ROZMIESZCZENIE
FUNKCJI W POSZCZEGÓLNYCH
BUDYNKACH**

1. DOM LITERATURY
2. KRAKOWSKIE BIURO FESTIWALOWE
3. MAŁOPOLSKI INSTYTUT KULTURY
4. INKUBATOR KULTURY I INNOWACJI. COLIVING
5. URBAN FORUM
6. KOŚCIÓŁ
7. KLASTER KULTURALNOSPÓŁECZNY
8. APTEKA DESIGNU
9. INNOWACJE
10. EDUKACJA
11. LABO (GASTRONOMIA I COLIVING)
12. SPOŁECZNY DOM KULTURY
13. MEDIATEKA
14. OŚRODEK PRAKTYK TEATRALNYCH
15. FUNKCJE USŁUGOWO-MIESZKALNE
16. GASTRONOMIA
17. FABLAB

zespół realizacyjny do spraw opracowania masterplanu dla Wesołej

Janusz SEPIOŁ — Główny Architekt Miasta,
Przewodniczący Zespołu

Bartłomiej KISIELEWSKI — Architekt Wiodący,
Zastępca Przewodniczącego Zespołu

Carolina PIETYRA — Dyrektorka Krakowskiego
Biura Festiwalowego

Małgorzata TUJKO — Architektka Krajobrazu

Katarzyna OPAŁKA — z-czyni dyrektora Biura
Architekta Miasta, Miejski Ogrodnik

Małgorzata KUZIANIK — Dyrektorka Wydziału
Planowania Przestrzennego UMK

Łukasz GRYGA — Dyrektor Centrum Zarządzania
Ruchem Zarządu Transportu Publicznego

Katarzyna OLESIAK — Prezeska Zarządu ARMK

dokumentem wskazującym kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz funkcjonalnego obszaru, odnosi się więc do zagospodarowania otoczenia istniejących budynków historycznych objętych ochroną konserwatorską, możliwych przekształceń związanych z wzniesieniem pięciu nowych obiektów, jak również porządkuje i definiuje wykorzystanie terenów otwartych i zielonych. Co ważne, wskazuje też na znaczenie otwarcia funkcjonalnego i przestrzennego Wesołej na Kraków oraz na powiązania tego terenu z sąsiedztwem, gdyż dziś, jak się wydaje, jest omijany przez mieszkańców.

Aby ten ogromny poszpitalny obszar zagościł na nowo w świadomości krakowian, powinien być w sensie fizycznym i mentalnym wciągnięty w rytm życia miasta. Dziś przez Wesołą nie przebiegają żadne istotne ciągi piesze ani rowerowe. Obok historycznych skojarzeń z terenem szpitalnym jest

to jeden z głównych powodów kojarzenia tego miejsca jako zamkniętego. Przekształcenia opisane w masterplanie mają to zmienić. W ramach jednej z dyskusji, sformułowano hasło „Wesoła po drodze”. Zdajemy sobie sprawę, że Wesoła będzie miejscem pełnym życia jedynie pod warunkiem, że uda się wciągnąć do wnętrza tego obszaru różnych użytkowników, w tym osoby, które będą tam jedynie tranzytem. Wesoła ma ku temu potencjał, gdyż znajduje się pomiędzy Starym Miastem, Kazimierzem i obszarem obiektów publicznych zlokalizowanych wzdłuż alei Powstania Warszawskiego.

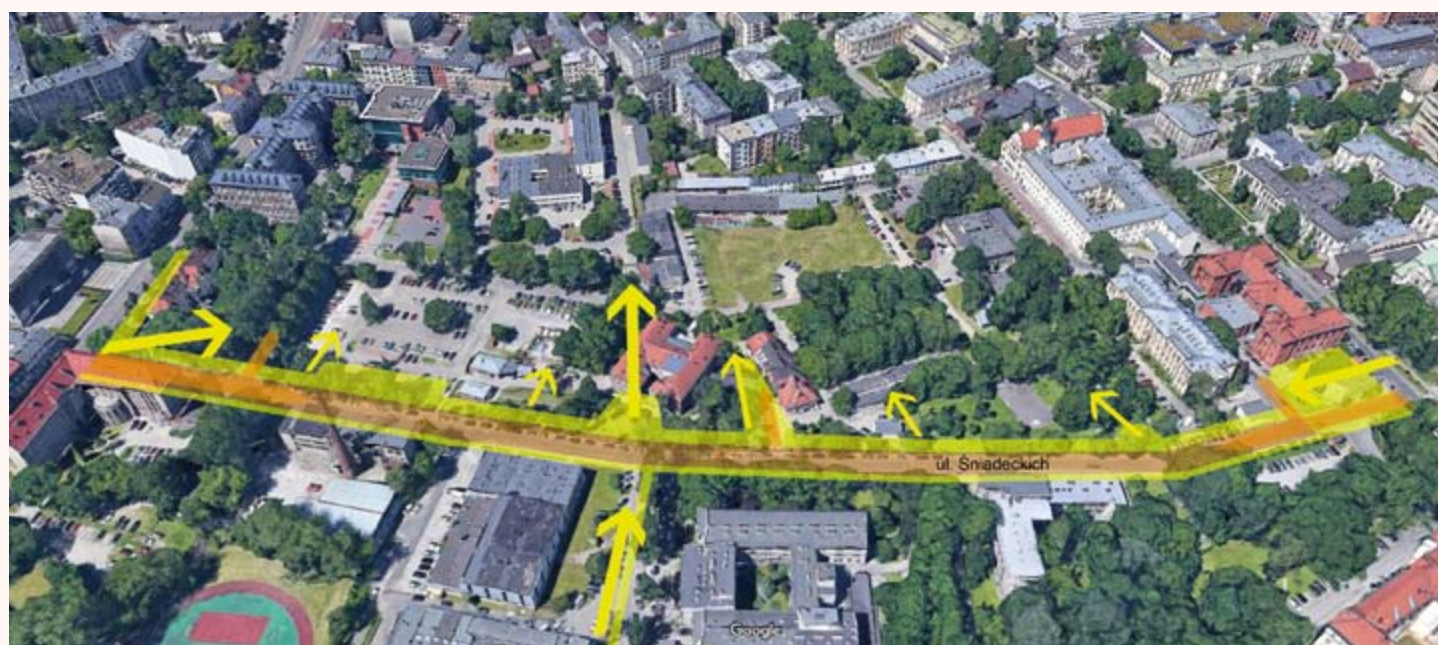
Zakomunikowaniu otwarcia Wesołej na Kraków służy kilka założeń projektowych. Tam, gdzie to możliwe, zostaną zlikwidowane ogrodzenia. Na styku z sąsiednimi ulicami zaproponowano kilka mniejszych placów i skwerów wciągniętych w strukturę tych ulic, aby zachęcić do wejścia na rewitalizowany

nowe wejścia na Wesotę — ul. Grzegorzewska

nowe wejścia na Wesotę — ul. Kopernika

nowe wejścia na Wesotę — ul. Śniadeckich

funkcje na wolnym powietrzu

obszar. Przebiegająca przez środek ulica Śniadeckich zyska nowy charakter — ruch pieszy zostanie odseparowany od samochodowego, powstanie wygodna aleja otoczona drzewami. Pieszo-rowerowa oś komunikacyjna wschód–zachód przebiegająca przez środek, opisana w koncepcji i postulowana w konsultacjach społecznych, powinna być jednym z priorytetów planistycznych dla tego rejonu Krakowa.

Pracując nad koncepcją, dziewięć-hektarowy teren podzielono na cztery strefy funkcjonalne: strefę zabudowy historycznej przy ulicy Kopernika przewidzianej do adaptacji i rewitalizacji, obszar zielony (łąka i obszar parkowy), rejon dwóch planowanych obiektów kultury z ich otoczeniem (Mediateka

i Ośrodek Praktyk Teatralnych Groteksa) oraz rejon wejścia przy ulicy Grzegorzeckiej zlokalizowany w południowej części. Z centralnego punktu Wesołej wyraźnie rysuje się sylwetka historycznych budynków wzdłuż ulicy Kopernika po stronie północnej, wyniesionych na skarpie w stosunku do większości obszaru. Jedną z głównych osi widokowych jest tu widok na bryłę barokowego kościoła św. Łazarza, połączonego z dawnym kompleksem klasztornym. Koncepcja przestrzenna, jako jedno z głównych założeń kompozycyjnych, zakłada podkreślenie tej osi widokowej. Nie jest to jedyne odniesienie do historycznych wartości miejsca. W części centralnej zaplanowano otwarty zbiornik wodny nawiązujący do istniejących tu dawniej stawów. Woda stanie się tym samym świadkiem miejsca i ważnym elementem planowanej przestrzeni.

Podczas tworzenia masterplanu w inny niż dotychczas sposób

podeszliśmy do myślenia o punkcie centralnym całego terenu. W dotychczasowych rozważaniach i miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego takim punktem miał być plac z regularnie zdefiniowanymi liniami zabudowy. W masterplanie rolę centrum odgrywa otwarta, trochę nieregularna przestrzeń, na styku łąki i zbiornika wodnego, z dwoma nowymi obiektami kultury, których projekty zostaną wybrane w ramach konkursów architektonicznych. Stało się tak być może dlatego, że projektowanie zaczęliśmy od analiz możliwych aktywności na świeżym powietrzu, zgłaszanych przez krakowian podczas konsultacji. Świadomą decyzją było zaprojektowanie szeregu mniejszych wnętrz urbanistycznych, zamiast jednego głównego rynku. Poszukiwanie skali człowieka w odniesieniu do projektowanego zagospodarowania było jednym ze stale pojawiających się odniesień. Istotne jest wprowadzenie do przestrzeni elementów

takich jak rzeźby czy instalacje przestrzenne. Sztuka powinna być tu częścią przestrzeni publicznych i uzupełnieniem elementów małej architektury.

Pośrodku Wesołej znajduje się otwarty, zielony teren — łąka. Łączy ona widokowo i funkcjonalnie część północną z południową. Jej charakter zostanie zachowany, a znaczenie podkreślone. Ma służyć wypoczynkowi, a okazjonalnie stawać się miejscem spotkań plenerowych, kiermaszów czy koncertów. W północnej części łąki znajduje się dziś były magazyn apteczny dawnego szpitala, o wątpliwych walorach estetycznych, ale zaadaptowany na atrakcyjną działalność Apteki Designu. Rozmowy o jej przyszłym kształcie były ważnym elementem tworzenia koncepcji. Ostatecznie postuluje się pozostawienie funkcji w tym miejscu, ale w postaci nowego pawilonu wkopanego w przyklastorną skarpę, który nie będzie zasłaniał obiektów historycznych. W ten sposób

na dachu Apteki pojawi się kwaterowy ogród jako nawiązanie do dawnych ogrodów przyklastornych, który będzie jednocześnie tarasem widokowym z atrakcyjną panoramą. Wieczorem rozświetlona fasada Apteki będzie punktem orientacyjnym i subtelnym dopełnieniem głównej osi widokowej. Przy łące zaplanowano też wąski pawilon, na parterze którego powinna znaleźć się gastronomia. Kawiarnie i restauracja z widokiem na zieleń stanowiłyby uzupełnienie funkcji rekreacyjnych i parkowych. Koncepcji zieleni, zagospodarowania wody oraz konceptowi ekologicznemu poświęcono sporo uwagi. Planowana zieleń w zależności od miejsca ma różny charakter. Roślinność towarzysząca zabytkom nawiązuje do historii miejsca. Planowane jest herbarium, w części parkowej zakłada się stworzenie naturalistycznych ogrodów miejskich, a otwarty obszar łąki ma mieć charakter zadbanej „łąki do leżenia” (tzw. Liegewiese). Woda ma

punkt centralny Wesołej z jeziorem; symulacja kubatur Mediateki Biblioteki Kraków i Centrum Praktyk Teatralnych Groteska, na które przewidziane są konkursy architektoniczne

w masterplanie dwa oblicza i różne funkcje. W części przy łące nadano jej naturalistyczny charakter i funkcję zbiornika retencyjnego. Przy nowo planowanej mediatece i teatrze otrzymała architektoniczny wyraz płaskiej tafli wody, w której odbija się otoczenie.

Na Wesołej zlokalizowanych jest dziś wiele historycznych budynków objętych ochroną konserwatorską. Ich adaptacja będzie wymagać spełnienia wytycznych konserwatorskich i jednocześnie zaspokojenia wymagań współczesnych funkcji. Takie rewitalizacje są kosztowne, ale dają nadzieję na uzyskanie dobrej jakości architektonicznej na styku stare–nowe. Jednym z pierwszych testów będzie adaptacja starej szpitalnej kuchni na Urban Forum — miejsce debat

widok z pawilonu LABO (gastronomia i coliving)
na łąkę

o przestrzeni w mieście, które było jednym z postulatów krakowskiego „Paktu dla Przestrzeni” ogłoszonego w 2023 roku. Sąsiednie budynki także będą adaptowane, między innymi na potrzeby instytucji kultury (ul. Kopernika 15, 15a, 15b). Jednym z pomysłów na wprowadzenie mieszkańców jest zaadaptowanie części budynku przy Kopernika 17 na *coliving*, czyli rodzaj czasowych rezydencji artystycznych, w których oprócz pracowni będą zlokalizowane miejsca do mieszkania dla ich użytkowników. Idea czasowych rezydencji na Wesołej mogłaby być atrakcyjna także dla uczelni chcących sprowadzić do Krakowa doktorantów lub naukowców. Najważniejszymi nowymi obiektami będą jednak planowane tu siedziby Biblioteki Kraków, która zamierza prowadzić tętniącą życiem, wielofunkcyjną mediatekę, oraz Centrum Praktyk Teatralnych, budowane z Teatrem Groteska, znanym w Krakowie także z działań plenerowych, na które

Miasto liczy na Wesołej. Ponieważ realizacja inwestycji na tak dużym terenie to perspektywa lat, a nie miesięcy, dla pustych obszarów przeznaczonych pod nową zabudowę zarekomendowano funkcje czasowe, które pozwolą przybliżyć ten teren mieszkańcom miasta. Prototypowanie przestrzeni przy budynkach, którym jeszcze nie nadano funkcji, może pomóc w dyskusji na temat ich przeznaczenia.

Przekształcenia zdefiniowane w masterplanie rozpisane są na mniej więcej dziesięć lat. Zdajemy sobie sprawę, że pewne funkcje i rozwiązania zawarte w koncepcji będą ewoluować w czasie, dlatego powinien on być elastyczny. W oczekiwaniu na środki pozwalające na stopniową realizację najważniejszych obiektów, władze miasta powinny wysłać mieszkańcom sygnał, że podejmowane są pierwsze działania realizacyjne. Naturalnymi pierwszymi krokami komunikującymi zmiany na

Wesołej powinny być uporządkowanie terenów zielonych, jakościowa realizacja rejonu łąki wraz z dwoma dużymi placami zabaw, zburzenie płotów od strony ulicy Grzegórzeckiej i miejscowo ulicy Kopernika, aby przypomnieć krakowiakom przechodzącym w pobliżu o starym-nowym adresie w Krakowie.

Bartłomiej **KISIELEWSKI** ■

architekt wiodący i koordynator
masterplanu dla Wesołej

widok nowego placu
wejściowego na rogu ulic
Kopernika i Śniadeckich

osoby zaangażowane w opracowanie dokumentu masterplanu dla Wesolej

(w kolejności alfabetycznej):

Agata Bisping, Wojciech Fidelus, Barbara Fijał,
Magdalena Gnap, Łukasz Gryga, Bartłomiej Kisielewski,
Małgorzata Kuzianik, Justyna Kozik,
Karolina Markowicz-Kwiecień, Andrzej Mitura,
Katarzyna Olesiak, Katarzyna Opałka, Magdalena
Ormanty, Patrycja Piskorska, Carolina Pietyra,
Paulina Prokop, Janusz Sepioł, Sławomir Sowicki,
Piotr Stokłosa, Małgorzata Tujko

koncepcja urbanistyczno-architektoniczna

autorzy

Bartłomiej Kisielewski, Janusz Sepioł,

współpraca

Michał Cabaj, Aleksandra Trojnar, Daria Trzepla

wizualizacje

Dominik Darasz